

ABSCHNITT 8. PÄDAGOGISCHE WISSENSCHAFTEN

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

**д-р. пед. наук, професор Євтух Микола Борисович,
дійсний член (академік) НАПН України**

*Институт педагогіки НАПН України
Україна*

За роки незалежності в Україні визначено нові пріоритети розвитку освіти, створено відповідно правову базу, розпочато практичне реформування галузі на основі прийнятої Урядом Програми «Освіта» (Україна XXI століття)». Разом з тим темпи і глибина перетворень не задовольняють певною мірою потреби суспільства, держави й особистості.

Глибока трансформація суспільно-політичних та економічних відносин, радикальні зміни пріоритетів нашої економіки, не сформованість ринку праці поставили нові жорсткі вимоги до системи освіти. У цих умовах очевидною є необхідність створення нової за змістом і структурою, більш універсальної системи фахової підготовки молоді.

Метою реформування вищої освіти має бути її створення на нових законодавчих і методологічних засадах, досягнення принципово нового рівня якості підготовки спеціалістів, збереження досягнень минулого та приведення її у відповідність до нинішніх економічних можливостей і потреб держави. Саме вища школа повинна проторувати шлях новій соціальній, економічній, правовій і політичній культурі у нашій країні, зробити суспільство відкритим інноваціям, досягненням світової цивілізації, підготувати для України висококваліфікованих, талановитих, грамотних спеціалістів, які мають фундаментальну підготовку і пройшли хорошу професійну школу, мають практичний досвід. І це буде найважливіший ресурс не тільки економічного, а й в цілому національного розвитку. Система вищої освіти України повинна якістю своєї «інтелектуальної продукції» не лише відповідати вимогам практики, науки, соціальної сфери, а значно їх випереджати. Отже, реформування вищої освіти в Україні повинно передбачати не тільки розробку та втілення нової моделі педагогічного процесу, а й принципову зміну цілей і завдань освіти. Кінцевою метою навчання має стати підготовка людини до життя та праці у світі, який надзвичайно швидко змінюється, створення умов для всебічного розвитку людини, підготовка високоосвіченої професійно спрямованої, інтелігентної особистості, спроможної знайти свої місце в умовах складних життєвих реалій. Щоб досягти цього необхідно докорінно переглянути філософсько-ціннісні витоки освіти, здійснити її істотну структурно-організаційну перебудову. І саме в цьому – головний сенс реформи, її найважливіший напрям.

Роль вищої освіти в цьому процесі обумовлена в першу чергу тими соціальними потребами, які вона задовольняє, її соціальними функціями. Вища освіта в сучасному суспільстві виконує функцію продукування національних еліт у всіх сферах соціальної життєдіяльності. Без розвинених національних еліт не буде ні економічного росту, ні національної державності, ні національної культури. Формуючи творців матеріальної, політичної та духовної культури суспільства, система вищої освіти визначає рівень та напрями розвитку країни в майбутньому, і від того, наскільки добре вона виконує це завдання, залежить майбутнє нації. Звідси зрозуміло, яке величезне значення мають ті загальні положення світоглядного, методологічного та ціннісного характеру, що будуть покладені в підґрунтя реформування вищої школи і складуть нову парадигму її розвитку. В своїй основі нова парадигма розвитку вищої освіти має філософський характер і торкається кількох основних проблем. Основна з них формулюється як проблема гуманізації вищої освіти. Це питання стоїть в центрі розвитку системи освіти і країн Заходу.

Проблема гуманізації вищої школи в специфічних умовах інформаційного суспільства трансформується в проблему в гуманітаризації. Враховуючи те, що структурна реформа в економіці України має своєю кінцевою метою створення засад інформаційного суспільства, для нас це проблема сьогодення.

Наступна проблема стосується власне навчально-виховного процесу, його технології. В усьому світі здійснюється перехід до евристично-пошукової моделі навчального процесу, і саме ця технологія повинна лежати в основі реформування системи вищої освіти. Вона не лише виводить на новий рівень навчальний процес, а й знаходиться в змістовній і формальній відповідності з процесами гуманізації та гуманітаризації освіти, дає широкий простір для використання в навчальному процесі сучасних засобів інформатики.

В постімперський період розвитку країни першочергового значення набуває проблема культурологічного контексту реформування системи освіти. Розвиток національної вищої школи на основі національних культурних традицій, проведення у вищій школі активної мовної політики повинно стати фундаментом нової парадигми вищої освіти в Україні.

Важливою проблемою є створення освіти, яка б адекватно відображала у своєму змісті сутність глобальних проблем сучасності. Йдеться про так звану глобальну освіту. Виховання уваги до проблем і подій глобального характеру, розуміння їх причин, виховання відчуття ступеня своєї особистої участі в розв'язанні локальних і глобальних – основні напрями педагогічної діяльності в галузі реалізації глобальної освіти. Досить важливе завдання має проблема формування потреби в освіті. Лише люди, які орієнтуються на ідеал самостворюючої особистості, можуть мати стійкі мотиви подолання кризового стану і потяг до освіти.

Однією із важливих проблем реформування вищої освіти в Україні є підготовка вчителя, від якого в значній мірі залежить успішне вирішення багатьох актуальних проблем. Саме вчителів належить втілити в життя основні принципи освіти суверенної демократичної держави.

У системі вищої освіти незмінним пріоритетом вузів є наукова діяльність без якої неможлива організація повноцінного навчально-виховного процесу.

Наука у вищій школі відіграє важливу роль: вона тут виступає як метод навчання студентів і підвищення кваліфікації професорсько-викладацького складу, спосіб відтворення й розвитку інтелектуального потенціалу вузівської освіти, самостійний внесок у науково-технічний прогрес. Активізації наукової роботи у вищій школі сприяє прийнятий Закон України «Про науку і науково-технічну діяльність», зокрема стаття 14 – «Наукова діяльність в системі вищої освіти», Закон «Про вищу освіту», «Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті» [1].

Гострою є проблема підготовки особистісно орієнтованих підручників для вищої школи, які були б новими не тільки за датою видання, а й за своєю структурою, типом, апаратом орієнтування, побудованого на засадах діалогу, вибору. Нагальною розв'язання потребують проблеми діяльності вищої школи з таких питань як рівень вузівської підготовки, контроль за навчально-методичною роботою, одержаними знаннями. Йдеться не лише про підготовку студентів, а й професійний рівень викладачів та наукових керівників.

Система вищої освіти України в XXI столітті повинна на змістовому, структурному, організаційному, технологічному, кадровому, матеріально-технічному рівнях задовольнити потреби громадян в освіті протягом всього життя, економіку в кваліфікованих кадрах, соціальну сферу в духовному, моральному та інтелектуальному забезпеченні.

Список використаних джерел:

1. Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття»). Київ: Радуга, 1997.

АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА В КОНТЕКСТІ КРОС-КУЛЬТУРНОГО НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ МОРСЬКОЇ ГАЛУЗІ

викладач Плетена Олена Олексіївна

*Морський коледж Херсонської Державної Морської Академії
Україна*

XXI століття – комп'ютерна ера, де виробництво, обробка та зберігання знань є дуже важливим фактором соціального прогресу. Основними елементами освіти є знання і компетентність, які визначаються як сукупність науково-обґрунтованих фактів, які студенти отримують і практично застосовують.

Використання інформаційних технологій для формування життєвих компетентностей майбутніх фахівців морської галузі передбачає активне залучення кожного курсанта до навчального процесу, що активізує набуття навичок міжособистісної комунікації, критичного мислення для розв'язання складних проблем, пошуку альтернатив, висловлення думок.